

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **Mesta R.**, zastúpeného JUDr. E., advokátkou so sídlom v R., proti žalovanej **R.**, so sídlom v R., zastúpenej JUDr. V., advokátkou so sídlom v B., **o určenie neplatnosti dohody o vydaní vecí**, vedenej na Okresnom súde Rožňava pod sp. zn. 10 C 89/2004, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 8. februára 2007 sp. zn. 1 Co 348/2005, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 8. februára 2007 sp. zn. 1 Co 348/2005 a rozsudok Okresného sudu Rožňava z 3. augusta 2005 č.k. 10 C 89/2004-99; vec vracia Okresnému súde Rožňava na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Rožňava rozsudkom z 3. augusta 2005 č.k. 10 C 89/2004-99 určil, že je neplatná dohoda uzavretá 4. októbra 1996 medzi Mestom R. a R. o vydaní nehnuteľností v katastrálnom území R. – domu a zastavanej plochy parcelného č. X. vo výmere X. m². O trovách konania rozhodol tak, že žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na ich náhradu. Vychádzal z toho, že dohodu o vydaní vecí uzavrel žalobca, ktorý nebol povinnou osobou v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 282/1993 Z.z. o zmiernení niektorých majetkových krívd spôsobených cirkvám a náboženským spoločnostiam (ďalej len „zákon č. 282/1993 Z.z.“), ako aj to, že dohodu za žalobcu uzatvoril primátor mesta bez jej predchádzajúceho schválenia mestským zastupiteľstvom (§ 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 138/1991 Zb. o majetku obcí – ďalej len „zákon č. 138/1991 Zb.“). Právny záujem na žalobcom požadovanom určení neplatnosti tohto právneho úkonu videl v tom, že táto dohoda je absolútne neplatná.

Krajský súd v Košiciach na odvolanie žalovanej rozsudkom z 8. februára 2007 sp. zn. 1 Co 348/2005 potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa a účastníkom nepriznal náhradu trov

odvolacieho konania. Vychádzal zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa a stotožnil sa aj s jeho právnym záverom o absolútnej neplatnosti dohody o vydaní veci. V danom prípade bolo nepochybne preukázané, že žalovaná bola oprávnenou osobou zmysle zákona č. 282/1993 Z.z., čo vyplýva z kúpnej zmluvy z roku 1954, ktorou prešiel majetok cirkvi na štát. Žalovaná ako oprávnená osoba v zmysle platnej právnej úpravy mala možnosť uplatniť reštitučný nárok podľa tohto zákona voči povinnej osobe, v konaní ale takéto uplatnenie nebolo preukázané. Povinnou osobou v zmysle predložených listinných dôkazov bola totiž Školská správa v R., a nie Mesto R. (ktoré k predmetu sporu nemalo vlastnícke ani užívacie právo). Vzhľadom na to Mesto R. podľa zákona č. 282/1993 Z.z. nemohlo sporné nehnuteľnosti na základe výzvy žalovanej vydať. Odvolací súd dodal, že k nesprávnemu názoru o právnom postavení Mesta R. ako povinnej osoby viedol nesprávny údaj uvedený vo výkaze výmer geometrického plánu predloženého žalovaným, v zmysle ktorého užívateľom sporných nehnuteľností je žalobca. K námietke žalovanej, že neplatnosť dohody o vydaní veci nezakladá jej podpísanie primátorom Mesta R. bez predchádzajúceho súhlasu mestského zastupiteľstva, lebo nešlo o zmluvný prevod majetku ale o vrátenie majetku postupom upraveným zákone č. 282/1993 Zb., odvolací súd poukázal na § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 138/1991 Zb., v zmysle ktorého schválení obecným zastupiteľstvom podliehajú zmluvné prevody vlastníctva nehnuteľného majetku vždy. To neplatí len vtedy, ak obec je povinná previesť nehnuteľný majetok podľa osobitného predpisu (z odkazu pod 22a tohto ustanovenia ale vyplýva, že osobitným predpisom je tu iba zákon o vlastníctve bytov a nebytových priestorov). Na aplikáciu tejto výnimky v citovanom ustanovení nebol zákonný podklad. To znamená, že dohoda o vydaní nehnuteľností bola aj v danom prípade úkonom, o ktorom rozhoduje obecné zastupiteľstvo; keďže ale k jej uzavretiu došlo bez predchádzajúceho právoplatného rozhodnutia mestského zastupiteľstva, absentuje v danom prípade právne relevantný prejav vôle Mesta R. Predmetný právny úkon je preto absolútne neplatný. Odvolací súd uviedol, že naliehavý právny záujem (§ 80 písm. c/ O.s.p.) má spravidla žalobca v prípade žaloby o určenie absolútnej neplatnosti právneho úkonu týkajúceho sa nehnuteľností, lebo žalobe vyhovujúci rozsudok môže privodiť zmenu zápisu v katastri nehnuteľností. Odvolací súd zároveň pripustil voči svojmu rozhodnutiu dovolanie na vyriešenie otázky, 1/ či sa možno úspešne domáhať neplatnosti právneho úkonu – dohody o vydaní nehnuteľností uzavretej v zmysle zákona č. 282/93 Z.z., pokiaľ bol v katastri nehnuteľností subjekt, voči ktorému sa nárok uplatnil, vedený ako užívateľ, napriek tomu, že užívateľom ani vlastníkom nehnuteľnosti nebol a 2/ či podmienka platnosti právneho úkonu – schválenie prevodu vlastníctva nehnuteľného majetku mestským zastupiteľstvom podľa § 9

ods. 2 písm. a/ zákona č. 138/1991 Zb., sa vzťahuje aj na dohodu o vydaní nehnuteľnosti ako splnenie povinnosti podľa zákona č. 282/1993 Z.z.

Proti rozsudku krajského súdu podala žalovaná dovolanie s odôvodnením, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Uviedla, že žalobca bol povinnou osobou podľa zákona č. 282/1993 Z.z. V minulosti totiž boli národné podniky, štátne podniky, obce ako aj orgány štátu povinné nahlasovať všetky zmeny vo vlastníckych a užívateľských vzťahov, túto povinnosť ale plnili len sporadicky. V dôsledku toho bola evidencia nehnuteľností neúplná a neprehľadná. To sa neskôr prejavilo aj v reštitučných konaniach a poškodzovalo oprávnené osoby, ktoré v mnohých prípadoch nevedeli spoľahlivo zistiť povinnú osobu. Súdna prax so zreteľom na to akceptovala, ak oprávnená osoba urobila právne úkony smerujúce k vydaniu veci voči tomu, kto bol v identifikácii parciel označený ako jej užívateľ. Žalovaná ako oprávnená osoba z tohto dôvodu aj v prejednávanej veci žiadala vydanie majetku od Mesta R., ktoré vystupovalo ako vlastník predmetnej nehnuteľnosti, o čom svedčí aj korešpondencia účastníkov konania a tiež skutočnosť, že dohodu podpísalo. Dohoda o vydaní veci je platný právny úkon, lebo sa nevyžadovalo jej schválenie mestským zastupiteľstvom (§ 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 138/1991 Zb.). Z § 5 ods. 1 zákona č. 282/1993 Z.z. vyplýva, že k prevodu vlastníctva na základe tohto zákona dochádza bezodplatne, ide tu síce o prevod, nie však na základe kúpnej či inej zmluvy. Pojem prevod používaný v tomto zákone neznamená, že ide o zmluvný prevod v zmysle občianskeho práva hmotného. Pri tomto nadobudnutí vlastníctva sa nevyžaduje súhlas mestského zastupiteľstva. Z uvedených dôvodov žiadala napadnutý rozsudok spolu s rozsudkom okresného súdu zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žiadal dovolanie zamietnuť a priznať mu náhradu trov dovolacieho konania. V čase uzavretia dohody nebol vlastníkom predmetných nehnuteľností a ich skutočný vlastník bol ľahko zistiteľný aj na základe dostupných údajov evidencie nehnuteľností. V písomnej odpovedi žalobcu z 31. marca 1995 na výzvu žalovanej je uvedené, kto je užívateľom predmetnej nehnuteľnosti. Pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú realizácia reštitučných práv vyžaduje, by žalovaná správne zistila povinnú osobu, ktorou mohol byť popri Meste R. len štát – Školská správa v R.. Ustanovenie § 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 138/1991 Zb. v znení účinnom ku dňu uzavretia spornej dohody (4. októbra 1996) kogentne určovalo, že schváleniu obecným zastupiteľstvom podliehajú prevody vlastníctva

nehnutel'ného majetku bez akejkoľvek výnimky. Keďže mestské zastupiteľstvo žalobcu predmetnú dohodu neschválilo, bola uzavretá v rozpore so zákonom a je absolútne neplatná.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), postupujúc v zmysle § 372p ods. 1 O.s.p. podľa predpisov účinných od 15. októbra 2008, po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorá je zastúpená advokátkou (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 3 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že tento rozsudok treba zrušiť.

V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci.

Dovolací súd skúmal, či napadnutý rozsudok nebol vydaný v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Uvedené procesné vady neboli v dovolaní tvrdené a v dovolacom konaní ani nevyšli najavo.

Povinnosť dovolacieho súdu skúmať, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní zaťaženom procesnou vadou, nie je daná len vo vzťahu k procesným vadám v zmysle § 237 O.s.p., ale tiež vo vzťahu k procesným vadám inej závažnej povahy (tzv. iným

vadám konania), pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. So zreteľom na to dovolací súd skúmal, či v prejednávanej veci nedošlo k takejto procesnej vade.

Súdy v prejednávanej veci okrem iného riešili tiež otázku existencie naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení neplatnosti dohody o vydaní veci uzavretej podľa § 5 ods. 2 zákona č. 282/1993 Z.z.

Súd prvého stupňa v rozsudku, ktorým určovacej žalobe vyhovel, dospel k záveru o existencii naliehavého právneho záujmu žalobcu na požadovanom určení v zmysle § 80 písm. c/ O.s.p., lebo dohoda je absolútne neplatný právny úkon – žalobca v čase uzavretia dohody o vydaní veci nebol povinnou osobou v zmysle zákona č. 282/1993 Z.z. (nebol vlastníkom ani užívateľom vydávaných nehnuteľností) a dohodu o vydaní nehnuteľností podpísal za žalobcu primátor mesta bez predchádzajúceho zákonom požadovaného odsúhlasenia tohto právneho úkonu mestským zastupiteľstvom (§ 9 ods. 2 písm. a/ zákona č. 138/1991 Zb.). Odvolací súd sa v odôvodnení potvrdzujúceho rozsudku otázkou naliehavého právneho záujmu žalobcu na určení neplatnosti dohody o vydaní veci zaoberal vo všeobecnej rovine; svoje všeobecné konštatovania v tomto smere ale bližšie nekonkretizoval na prejednanú vec a stotožnil sa so záverom prvostupňového súdu o absolútnej neplatnosti tohto právneho úkonu.

Dovolací súd poukazuje na to, že podľa § 80 O.s.p. návrhom na začatie konania možno uplatniť, aby sa rozhodlo najmä a/ o osobnom stave (o rozvede, o neplatnosti manželstva, o určení, či tu manželstvo je alebo nie je, o určení rodičovstva, o osvojení, o spôsobilosti na právne úkony, o vyhlásení za mŕtveho), b/ o splnení povinnosti, ktorá vyplýva zo zákona, z právneho vzťahu alebo z porušenia práva, c/ o určení, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, ak je na tom naliehavý právny záujem. Žalobu o určení neplatnosti dohody o vydaní nehnuteľnej veci je potrebné podľa ustálenej súdnej praxe považovať za určovaciu žalobu podľa § 80 písm. c/ O.s.p. Existencia naliehavého právneho záujmu je aj v prípade takejto žaloby zákonnou požiadavkou, ktorá musí byť splnená, inak nemožno žalobe o určení právneho vzťahu vyhovieť. Existenciu naliehavého právneho záujmu musí v konaní preukázať žalobca, pričom naliehavý právny záujem musí existovať v čase, kedy bol rozsudok súdu vyhlásený (§ 154 ods. 1 O.s.p.). Právny záujem žalobcu musí byť podľa požiadavky zákona naliehavý. Vo všeobecnosti platí, že naliehavý právny záujem je daný predovšetkým tam, kde by bez tohto určenia bolo právo žalobcu ohrozené, alebo kde by bez tohto určenia sa

stalo právne postavenie žalobcu neistým. Žaloba o určenie nie je spravidla opodstatnená tam, kde je možné žalovať na splnenie povinnosti (§ 80 písm. b/ O.s.p.).

Naliehavý právny záujem žalobcu na požadovanom určení treba skúmať so zreteľom na cieľ, ktorý žalobca sleduje podaním žaloby a konečný zmysel navrhovaného rozhodnutia. Naliehavý právny záujem súvisí s vyriešením otázky, či sa konkrétnou žalobou môže dosiahnuť odstránenie spornosti žalobcovho práva alebo neistoty v jeho právnom postavení. Najvyšší súd Slovenskej republiky už v rozsudku sp. zn. 3 Cdo 98/2004 (na ktorý poukázal aj rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1 Cdo 91/2006) uviedol, že určovací žaloba nie je spravidla opodstatnená vtedy, ak požadované určenie má povahu (len) predbežnej otázky vo vzťahu k posúdeniu, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je. Ak napríklad právna otázka platnosti alebo neplatnosti právneho úkonu má povahu predbežnej otázky vo vzťahu k spornej otázke existencie práva alebo povinnosti, nie je daný naliehavý právny záujem na vyriešení (určení) tejto predbežnej otázky.

Rozhodnutie odvolacieho súdu v posudzovanej veci neobsahuje dostatočné vysvetlenie dôvodov, so zreteľom na ktoré odvolací súd dospel k záveru o naliehavom právnom záujme žalobcu na požadovanom určení neplatnosti dohody o vydaní veci a podľa názoru dovolacieho súdu je v tomto smere pre nedostatok dôvodov nepreskúmateľné. V súlade s § 157 ods. 2 O.s.p. mal odvolací súd aj v odôvodnení napadnutého rozsudku (mediiným) konkrétne uviesť, z čoho pri posudzovaní naliehavého právneho záujmu žalobcu na ním požadovanom určení (§ 80 písm. c/ O.s.p.) vychádzal, akými úvahami sa riadil, k akým záverom dospel a z akých dôvodov ich zaujal. So zreteľom na individuálne okolnosti daného prípadu mala zodpovedajúca časť odôvodnenia jeho rozsudku vysvetľovať, v akom smere má rozsudok súdu vydaný na základe žaloby konkrétny pozitívny dopad na právne postavenie takého žalobcu požadujúceho určenie neplatnosti dohody, ktorý v katastri v čase uzavretia dohody nebol vedený ako vlastník nehnuteľností, ktoré (ako sám tvrdí) v čase vydania nevlastnil a neužíval a ktoré (podľa jeho argumentácie) vlastnila a užívala tretia osoba (štát). V konkrétnostiach danej veci to znamenalo tiež vysvetliť, či (vôbec) a aké práva (a voči komu) vzniknú žalobcovi v prípade, že sa vyhovie jeho žalobe; ďalej tiež v čom spočíva neistota v jeho právnom postavení a v akom smere sa rozhodnutím súdu odstraňuje. Odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu však také konkrétne vysvetlenie neobsahuje. So zreteľom na to dovolací súd dospel k záveru, že uvedená časť odôvodnenia napadnutého rozsudku je nepreskúmateľná, a že predmetné konanie je

v dôsledku toho postihnuté procesnou vadou v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. Najvyšší súd Slovenskej republiky z tohto dôvodu zrušil tak napadnutý potvrdzujúci rozsudok odvolacieho súdu, ako aj ním potvrdený rozsudok súdu prvého stupňa a vec vrátil súdu prvého stupňa na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

Vzhľadom na dôvod zrušenia napadnutého rozsudku nemal dovolací súd procesnú možnosť preskúmať napadnutý rozsudok odvolacieho súdu z hľadiska správnosti v ňom zaujatých právnych záverov a ani pristúpiť k riešeniu odvolacím súdom pripustených dovolacích otázok.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 23. apríla 2009

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková